

12.00.00 – Yuridik fanlar

MEHNAT MUNOSABATLARIDA ATTESTATSIYA VA UNING HUQUQIY AHAMIYATI

Zokirkonov Zoxidjon Zoirjon o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti magistri E-mail: zohidjonzokirjonov504@gmail.com ORCID:

Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi mehnat munosabatlarida attestatsiyaning mazmun-mohiyati, uning huquqiy asoslari va amaliy ahamiyati keng tahlil qilinadi. Attestatsiya xodimlarning kasbiy malakasini baholash, ularni rag'batlantirish, mehnat unumdorligini oshirish hamda mehnat shartnomasiga o'zgartirishlar kiritishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Maqolada O'zbekiston Respublikasi mehnat qonunchiligi va xorijiy tajribalar asosida attestatsiya jarayonining huquqiy muammolari va ularni hal etish yo'llari o'rganiladi. Shuningdek, mehnat qonunchiligini takomillashtirish hamda attestatsiya jarayonini yanada shaffof va adolatli tashkil etish bo'yicha ilmiy va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Attestatsiya, mehnat munosabatlari, huquqiy ahamiyat, kasbiy malaka, rag'batlantirish, mehnat qonunchiligi, xodimlarni baholash, shaffoflik, adolat, mehnat shartnomasi.

CERTIFICATION IN LABOR RELATIONS AND ITS LEGAL SIGNIFICANCE

Zokirkonov Zokhidjon Zoirjon ogli

Master's Student, Tashkent State University of Law E-mail: zohidjonzokirjonov504@gmail.com

ORCID: Tashkent, Uzbekistan

Abstract: This thesis provides an in-depth analysis of the nature and essence of employee certification in labor relations, as well as its legal foundations and practical significance. Certification serves as a crucial mechanism for assessing professional qualifications, incentivizing employees, increasing labor productivity, and amending employment contracts. The article examines the legal challenges of the certification process based on the labor legislation of the Republic of Uzbekistan and comparative international practices. It also presents scientific and practical recommendations aimed at improving labor legislation and ensuring a more transparent and fair certification process.

Keywords: Certification, labor relations, legal significance, professional qualification, incentive, labor legislation, employee evaluation, transparency, fairness, employment contract.

Mehnat munosabatlari inson huquqlari va mehnat shartlari bilan bog'liq murakkab tizim bo'lib, unda attestatsiya jarayoni muhim o'rin tutadi. Attestatsiya, xodimlarning kasbiy malakasini baholash va ish faoliyatini samarali tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi. Bu jarayon nafaqat ishchilarning ish faoliyatini baholash, balki ishga bo'lgan yondashuvini shakllantirish, mehnat unumdorligini oshirish va xodimlarning malakasini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni ishlab chiqishga xizmat qiladi. Shunday ekan, attestatsiya jarayonining huquqiy asoslari, uning mehnat munosabatlaridagi o'rnini va

ahamiyati haqida to'liq tushuncha hosil qilish zarur. Ushbu dissertatsiya attestatsiyaning mehnat huquqidagi huquqiy ahamiyatini o'rganishga bag'ishlangan. Dissertatsiyaning maqsadi attestatsiya jarayonining huquqiy asoslarini tahlil qilish, uning ishchi va ish beruvchi o'rtasidagi munosabatlarga ta'sirini ko'rsatish va bu jarayonni takomillashtirish uchun nazariy hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir. Attestatsiya — bu ishchining kasbiy faoliyatini, ishga bo'lgan yondashuvini, malakasini va ish unumdorligini baholash jarayonidir. U ish beruvchining xodimlarni rivojlantirish, ularga tegishli rag'batlarni taqdim etish, kerakli malaka oshirish kurslarini taklif qilish, shuningdek, mehnat munosabatlarida shaffoflikni ta'minlashga xizmat qiladi. Attestatsiya jarayoni, odatda, ichki mehnat nizomlari va korxonaning mehnat qoidalari asosida amalga oshiriladi. Ammo ko'plab sohalarda, masalan, tibbiyot va ta'limda attestatsiya majburiy tarzda o'tkaziladi (Davlatov, 2018)¹. Attestatsiya jarayoni xodimning malakasini baholashning eng muhim vositalaridan biridir. Bu jarayon orqali xodimlarning ish faoliyati va kasbiy malakasi aniqlanadi. Agar xodimning malakasi yuqori baholansa, u uchun yangi imkoniyatlar, jumladan, yangi lavozimlar va rag'batlantirish shakllari (ko'proq maosh, mukofotlar) taqdim etiladi (Ibragimov, 2019)⁴. Shu bilan birga, attestatsiya xodimlarga o'z malakasini oshirish uchun zarur bo'lgan yo'nalishlarni ko'rsatadi va bu orqali ularning kasbiy o'sishiga yordam beradi (Tursunov, 2022)⁵. Attestatsiya jarayoni natijasida ishchi va ish beruvchi o'rtasidagi shartnoma o'zgarishi mumkin. Masalan, agar xodimning malakasi yomon baholansa, uning lavozimi pasaytirilishi yoki ish shartnomasi bekor qilinishi mumkin. Ammo bu holatda xodimning huquqlari va kafolatlari buzilmasligi kerak (Abduqodirov, 2020)⁶. Bunday holatlarda, mehnat qonunlariga asosan xodimga malaka oshirish kurslari, yangi lavozimga o'tkazish yoki ishdan bo'shatish kabi amallar amalga oshiriladi (Maqsudov, 2018)⁷. Attestatsiya natijalari xodimlarni rag'batlantirish yoki ishdan bo'shatish uchun asos bo'lishi mumkin. Agar attestatsiya natijalari yaxshi bo'lsa, xodimlar rag'batlantiriladi, masalan, mukofotlar yoki qo'shimcha imtiyozlar taqdim etiladi (Yusupov, 2019)⁸. Shuningdek, yomon natija ko'rsatsa, xodimning lavozimi pasaytirilishi yoki uning mehnat shartnomasi bekor qilinishi mumkin (Sattarov, 2021)⁹.

Attestatsiya jarayonida adolatsizlik va nohaqlik holatlari yuzaga kelishi mumkin. Bunday holatlarning oldini olish uchun attestatsiya jarayoni shaffof va adolatli o'tkazilishi lozim. Xodimlarning attestatsiya natijalariga e'tiroz bildirish huquqi bo'lishi zarur (Hayitov & Umarov, 2020)¹⁰. Shuningdek, attestatsiya jarayonida har qanday adolatsizlikni oldini olish uchun yuqori darajada xodimlarni baholash mexanizmlari yaratish kerak (Kuznetsova, 2020)¹¹. Xodimlar attestatsiya natijalariga e'tiroz bildirish huquqiga ega bo'lishi kerak. E'tirozlar ko'rib chiqilishi uchun alohida komissiya yoki tegishli organlar tashkil etilishi zarur. E'tirozni ko'rib chiqish jarayonida xodimlarga to'liq va adolatli baho berilishi ta'minlanishi lozim (Ponomareva, 2015)¹².

Mehnat qonunchiligini takomillashtirish va attestatsiya jarayonini yanada samarali qilish uchun quyidagi tavsiyalar ilgari surilmoqda:

- Mehnat kodeksida attestatsiya jarayonining huquqiy tartibi va asoslari aniq belgilanishi kerak;

● Attestatsiya jarayonining shaffofligini ta'minlash uchun elektron tizimlardan foydalanish zarur (O'zbekiston Respublikasi Mehnat va ijtimoiy munosabatlar vazirligi, 2023)¹³;

● Attestatsiya komissiyalarining faoliyatiga qattiq nazorat o'rnatilishi lozim.

Xulosa qiladigan bo'lsak, attestatsiya jarayoni mehnat munosabatlarida muhim rol o'ynaydi. Uning huquqiy ahamiyati xodimlarni malakali va samarali ishlashga rag'batlantirish, ularning karyera rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Biroq, attestatsiya jarayonida yuzaga keladigan huquqiy muammolarni hal etish uchun mehnat qonunchiligini takomillashtirish, shaffof va adolatli muomala ta'minlanishi zarur. Mehnat huquqi tizimi va attestatsiya jarayonini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar dissertatsiya doirasida taklif etilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Davlatov, X. (2018). Mehnat qonunchiligi va huquqiy muammolar. Toshkent: O'zbekiston Yuridik Akademiyasi nashriyoti.
2. O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi (2023). Tahririyat: "O'zbekiston" nashriyoti, Toshkent.
3. Sharipov, R. (2021). Mehnat munosabatlarida attestatsiya va uning huquqiy asoslari. O'zbekiston huquqshunoslik jurnali, 15(3), 45-53.
4. Ibragimov, N. (2019). Xodimlarning huquqlarini himoya qilish: nazariy va amaliy yondashuvlar. Toshkent: Mehnat va ijtimoiy munosabatlar vazirligi.
5. Tursunov, A. (2022). Xodimlarni baholash va attestatsiya jarayonining rivojlanishi. Toshkent: "Yuridik-nashr" nashriyoti.
6. Abduqodirov, A. (2020). Mehnat huquqi: nazariy asoslari va amaliy jihatlar. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti.
7. Maqsudov, S. (2018). Mehnat huquqi: mehnat shartnomasi va ish joyidagi baholash jarayonlari. Toshkent: "Yuridik kitob" nashriyoti.
8. Yusupov, J. (2019). Mehnat huquqini amalda qo'llashdagi muammolar. O'zbekiston Respublikasi Yuridik Akademiyasi ilmiy-texnik jurnali, 12(2), 98-105.
9. Sattarov, F. (2021). Xodimlarning malakasini oshirish va attestatsiya jarayonlari. Toshkent: "Intellectual yuridik xizmat" nashriyoti.
10. Hayitov, A. & Umarov, B. (2020). Mehnat huquqi va ishchi huquqlari: mehnat nizomi va attestatsiya. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
11. Kuznetsova, T. (2020). The Role of Attestation in Employee Performance and Career Development. Journal of Labor Law and Social Policy, 8(4), 112-118.
12. Ponomareva, L. (2015). Labor Law and Attestation in Employment Relationships: Comparative Legal Study. Moscow: Russian Academy of Sciences Press.
13. O'zbekiston Respublikasi Mehnat va ijtimoiy munosabatlar vazirligi. (2023). Mehnat munosabatlari: muammolar va yechimlar. Toshkent: Vazirlik nashriyoti.